

Notitie: Het aantal anderstaligen met behoefte aan taalondersteuning

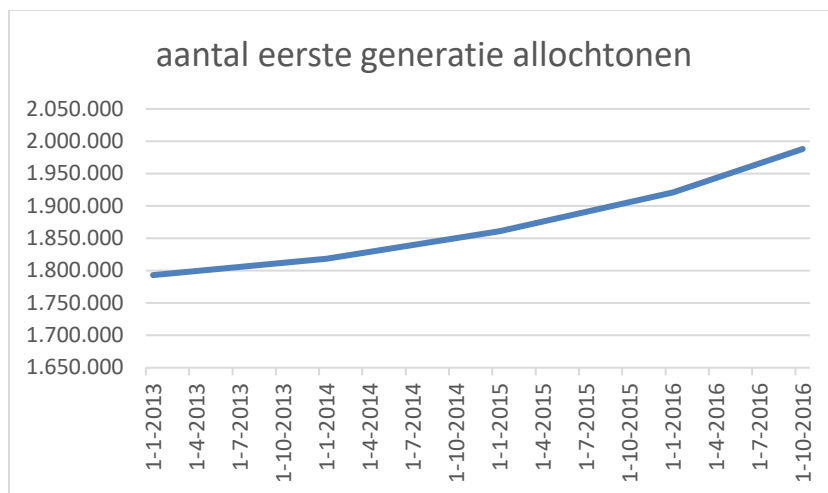
Dr. Christine Clement, adviseur/onderzoeker

28 november 2016

Aantal personen eerste generatie allochtoon in Nederland

Het aantal allochtonen in Nederland is 3.752.291¹ op 1 januari 2016. Omgerekend is dit 22% van de Nederlandse bevolking. Het gaat hierbij om het totaal van zowel eerste generatie als tweede generatie allochtonen en zowel westers als niet westerse allochtonen en alle leeftijden, dus inclusief kinderen. Indien we eerste generatie en tweede generatie allochtonen onderscheiden, blijkt dat ongeveer de helft van de allochtonen tot de eerste generatie behoort, namelijk 1.920.877 inwoners op 1 januari 2016². Omgerekend is dit 11% van de Nederlandse bevolking.

Gedurende de eerste helft is er een sterke toename van deze eerste generatie allochtonen in Nederland geweest. De Nederlandse bevolking is tussen 1 januari en 30 juni 2016 met circa 43 duizend personen toegenomen, waarvan circa 35 duizend personen door migratie. Dit betreft de hoogste groei in een eerste halfjaar sinds het begin van deze eeuw. Het gaat met name om migranten uit Syrië, Polen, Eritrea, Ethiopië en India³. Deze stijgende lijn zet zich tot op heden voort. Volgens CBS zijn er op 1 oktober 17.066.717 inwoners in Nederland, waarvan 1.988.085 eerste generatie allochtonen⁴.

Bron: data CBS, bewerkt.

¹ Centraal Bureau voor de Statistiek, "Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari," 15 sept 2016;

² Centraal Bureau voor de Statistiek, "Bevolking; generatie, geslacht, leeftijd en herkomstgroepering, 1 januari," 15 sept 2016;

³ Centraal Bureau voor de Statistiek, "Persbericht CBS: Hogere bevolkingsgroei door migratie," 1 augustus 2016;

⁴ Centraal Bureau voor de Statistiek: "Bevolking per maand; leeftijd, geslacht, herkomst, generatie", 28 november 2016.

Laaggeletterdheid

Op 1 oktober 2016 leven er 11.136.245 inwoners in Nederland tussen 16 en 65 jaar, de zogenaamde beroepsbevolking. Van deze groep 16-65 jarigen is 1.635.489 eerste generatie allochtoon op 1 oktober 2016⁵. In werkelijkheid is deze groep mogelijk nog wat hoger⁶. Een deel van de eerste generatie allochtonen is laaggeletterd. Laaggeletterdheid is een overkoepelende term voor mensen die grote moeite hebben met lezen, schrijven en het begrijpen en toepassen van informatie. Zij beheersen het minimale niveau om volwaardig in de Nederlandse maatschappij te kunnen functioneren niet. Dat niveau is door de overheid vastgesteld op eindniveau VMBO of niveau mbo-2/3 (niveau 2F binnen de Standaarden en eindtermen volwassenen educatie). Laaggeletterden hebben bijvoorbeeld problemen met: het lezen van bijsluiters van medicijnen of het invullen van formulieren⁷.

Uiteraard is niet elke eerste generatie allochtoon laaggeletterd in het Nederlands. De grootste groep heeft voldoende leren lezen en schrijven in het Nederlands. Ook is er een kleine groep eerste generatie allochtonen die wellicht al Nederlands sprak voorafgaande aan de immigratie, zoals Vlamingen. Toch is er een aanzienlijke groep eerste generatie allochtonen, die (nog) onvoldoende geletterd is in het Nederlands. Uit eerder onderzoek weten we dat 37% van de eerste generatie allochtonen tussen 16 en 65 jaar laaggeletterd is⁸. Omgerekend gaat dit om een groep van ruim 600.000 inwoners in Nederland. Overigens zijn tweede generatie allochtonen niet significant vaker laaggeletterd dan autochtonen⁹, dus laten we deze groep bij de verdere berekening buiten beschouwing.

Bij eerste generatie allochtonen speelt -naast laaggeletterdheid - ook een verlaagd niveau van mondelinge taalvaardigheid vaak een rol. Bij laaggeletterdheid gaat het om onvoldoende vaardigheid in het lezen en schrijven en is niet hetzelfde als het Nederlands niet goed kunnen spreken of verstaan. Wel weten we uit onderzoek dat er een aantoonbaar verband is tussen schriftelijke en mondelinge taalvaardigheid¹⁰.

Hoewel kan worden aangenomen dat het spreken en luisteren vaak (relatief) van een hoger niveau is dan het lezen en schrijven, is er mogelijk een kleine groep eerste generatie migranten waarbij dit niet geldt, zij kunnen beter lezen en schrijven in het Nederlands dan spreken en luisteren. Zij zullen

⁵ Centraal Bureau voor de Statistiek: "Bevolking per maand; leeftijd, geslacht, herkomst, generatie", 28 november 2016, omgerekend naar 16-65 jaar.

⁶ De totale groep is mogelijk nog wat hoger. De schatting is dat ruim 639.000 migranten uit Europese lidstaten in Nederland verblijven. "Ongeveer drie kwart van deze groep heeft zich ingeschreven in een Nederlandse gemeente. Een deel werkt bijvoorbeeld als seizoenarbeider en is niet verplicht om zich in te schrijven". Ongeveer een kwart van de Europese immigranten laat zich niet registreren als ingezetene in Nederland. Persbericht: CBS, In zeven jaar anderhalf maal zoveel EU-migranten in Nederland. 14 dec. 2015.

⁷ Stichting Lezen & Schrijven: <http://www.lezenenschrijven.nl/feiten/laaggeletterdheid>

⁸ Buisman, M. en Houtkoop, W. (2014). "Laaggeletterdheid in kaart," ECBO en Stichting Lezen & Schrijven.

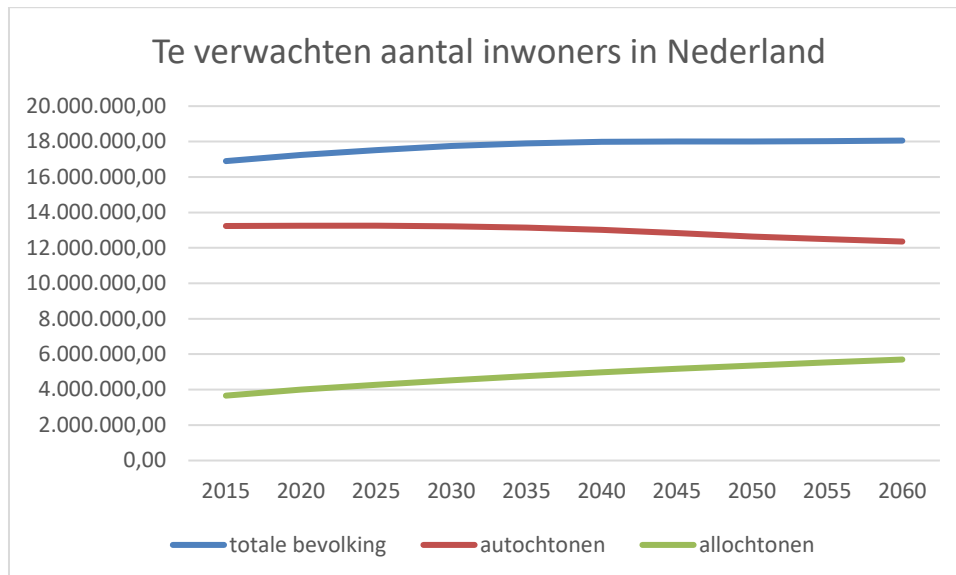
⁹ Buisman, M. en Houtkoop, W. (2014). "Laaggeletterdheid in kaart," ECBO en Stichting Lezen & Schrijven.

¹⁰ Tullener, E. en De Bree, E. (2014). Narratieve vaardigheden van Nederlandse laaggeletterde volwassenen. Stem-, Spraak- en Taalpathologie, Vol 19 (2014).

daarom geen behoefte hebben aan ondersteuning bij het leren lezen en schrijven, maar wel bij het leren spreken en luisteren. Het is niet bekend hoe groot deze groep is en het is zinvol om hier onderzoek naar te doen.

Toekomst

Het aantal allochtonen zal de komende decennia naar verwachting stijgen. Volgens het CBS wordt de toename tot 2060 als volgt ingeschat:

Conclusie

De doelgroep van migranten met een mogelijke taalvraag op het gebied van lezen en schrijven bestaat naar schatting minimaal uit **600.000 inwoners van Nederland**.

Hiernaast is er mogelijk ook behoefte aan ondersteuning op het gebied van mondelinge taalvaardigheid, waardoor de totale doelgroep naar verwachting nog wat hoger is.

Het netwerk van Het Begint met Taal heeft in 2015 maar liefst 20.000 anderstaligen bereikt, wat neerkomt op ongeveer 3% van de mensen met een taalvraag op het gebied van lezen en schrijven. Er is dus werk aan de winkel. De aanhoudende en zelfs toenemende behoefte aan ondersteuning van deze doelgroep, blijkt ook uit de recente toename in het aantal taalaanvragen van anderstaligen bij aangesloten organisaties bij Het Begint met Taal.¹¹

¹¹ Ilse van der Horst, "Verslag landelijke inventarisatie over 2015," Het Begint met Taal, 2016.